

3. ДАХО. Ф. Р-1520 Сільські управи Херсонщини. Оп. 1. Спр. 1 Накази, обіжники, оголошення гебітскомісара Олександрштадського округу, 140 арк.

4. ДАХО. Ф. Р-1520 Сільські управи Херсонщини. Оп. 1. Спр. 2 Розпорядження, обіжники Олександрштадської повітової та районної управ. 197 арк.

5. ДАХО. Ф. Р-1520: Сільські управи Херсонщини (періоду нацистської окупації). Оп. 1. Спр. 6 Обіжники, оголошення Олександрштадсько-гогебітскомісара та райуправи. 128 арк.

6. ДАХО. Ф. Р-1520 : Сільські управи Херсонщини (періоду нацистської окупації). Оп. 1. Спр. 9 Накази, розпорядження, вказівки Великоолександрівського гебітскомісара. 62 арк.

7. ДАХО. Ф. Р-1520 : Сільські управи Херсонщини (періоду нацистської окупації). Оп. 1. Спр. 17 Накази, постанови, обіжники, відозви Генічеської райуправи, агроконтори. 210 арк.

8. ДАХО. Ф. Р-1520 : Сільські управи Херсонщини (періоду нацистської окупації). Оп. 1. Спр. 18 – Накази, розпорядження, обіжники Голопристанської райуправи. 222 арк.

9. ДАХО. Ф. Р-1520 : Сільські управи Херсонщини (періоду нацистської окупації). Оп. 1. Спр. 19 Розпорядження, постанови, обіжники Голопристанської райуправи про проведення сільгоспробіт, ремонтних робіт. 209 арк.

10. ДАХО. Ф. Р-1520 : Сільські управи Херсонщини (періоду нацистської окупації). Оп. 1. Спр. 24 Накази, постанови, обіжники Голопристанської райуправи, райземуправи. 286 арк.

11. Лобода. М. Працевикористання цивільного населення на окупованій території України (1941–1944рр.): історіографія питання. *Сторінки воєнної історії України*: Зб. наук. статей / Відп. ред. О.Є. Лисенко. Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. Вип. 12. С. 41-44.

12. Нагайко. Т. Життя селян на окупованій території України в роки другої світової війни (за матеріалами центральних областей). *Сторінки воєнної історії України*: Зб. наук. статей / Відп. ред. О.Є. Лисенко. Київ: Інститут історії України НАН України, 2008. Вип. 11. С.148-165

13. Цибуленко. Г. В. Система натурального оподаткування на Херсонщині в умовах окупації 1941- 1944 рр. *Scriptorium nostrum*. № 1-2. 2015. С. 177- 198.

УДК 930.2:801.81

Полуцька В.А.

магістр I курсу спеціальності

014.03 Середня освіта (Історія),

Херсонський державний університет, м. Херсон,
науковий керівник – Н.М.Кузовова, к.і.н., доцент

УСНА ІСТОРІЯ ЯК НАПРЯМОК ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація. У статті розглядається історіографія та сфери застосування методів усної історії в історичному дослідженні

Ключові слова: усна історія, інтерв'ю, локальна історія, спогади

На сьогоднішній час досить актуальною темою постає потреба дослідження усної історії як окремої категорії наукового огляду та як сукупності різноманітних методів і прийомів пізнання індивідуального досвіду людини. Цікавим виступає той факт, що чітко визначеного наукового поняття «усної історії» немає. Однак, більшість дослідників схильні вважати, що *oral history* (з англ. «усна історія») є одним із напрямів історичної науки, який дає поштовх до вируючого розвитку нової ділянки історичних реконструкцій та нових можливостей розуміння історичної правди з позиції окремої людини чи групи. Роздумів щодо цього твердження досить багато, як і науковців, що досліджували усну історію. Серед них: Величко Т.М., Волошин Ю.В., Грінченко Г.Г., Кісь О.Р., Ковальченко І.Д., Коляда І.А., Кузнецова Н.П., Нагайко Т.Ю., Пастушенко Т.В., Привалко Т.В., Рожанський М.Я., Середа В.М., Удод О.Я. Значний історичний внесок до усної історичної науки внесли також і закордонні дослідники такі як Джозеф Гоулд, Ян Вансина, Лутц Нітхаммер, Алан Невінс, Алессандро Портеллі, Артур Хейлі та інші.

За роки свого існування з самого початку та до сьогодні історична наука зазнає чималих змін. Одна із таких змін, яка сталася у ХХ столітті, поклала новий початок для розуміння історії. Адже виникає новий напрям дослідження науки – усна історія. Власне кажучи, історики давно розуміли необхідність та потребу пізнання індивідуального досвіду людини. Однак, більшість з них робили головною своєю ціллю – дослідження писемних джерел інформації. Слід зазначити, що на сьогоднішній час усна історія відіграє важливу роль у вивченні багатьох соціальних процесів. Недарма науковиця Оксана Кісь зазначає, що потреба розуміння особистісного досвіду конкретного індивіда призвела до переорієнтації дослідницького процесу та розуміння історії в цілому.

Провідні вчені ХХ століття не раз проявляли інтерес до вивчення «живої історії». Так, одним із перших хто зацікавився усною історією став Джозеф Гоулд. Він навіть вирішив написати книгу під назвою «Усна історія нашого часу». Вважається, що усна історія своїм існуванням повинна завдячувати саме цьому науковцю. Однак, в суто академічному аспекті термін «*oral history*» увів американський історик Алан Невінс. Саме його можна вважати засновником усної історії як відносно самостійної ділянки наукового пізнання [1].

На сьогоднішній час, вчені самостійно окреслюють, варіацію наукового твердження «усної історії». Так, вчена Тетяна Пастушенко у своїй науковій праці зазначила, що «усна історія – це напрям соціально-гуманітарних досліджень, котрий надзвичайно динамічно розвивається, і головним предметом якого є суб'єктивний досвід окремої людини» [2]. Цілком можна погодитися з її думкою, адже саме індивідуальний досвід особи, її розуміння та пізнання призводять до нової переорієнтації усної історії як особливого напрямку дослідження. А ось один із головних теоретиків усної історії Пол Томсон писав, що «усна історія – це історія вибудована навколо людей...» [3]. Звісно, індивідуальний досвід людини та її власна історія постають основою живої історії. Адже *oral history* – це життя окремої людини чи групи людей, яка є по-своєму цікава та проблематична. Вона базується на простій мові народу, і не потребує особливого літературного таланту. Більше того, саме усна історія

дозволяє більш об'єктивно та реалістично відтворити минуле, співставити минуле з майбутнім, здійснити відкриття у нових напрямках дослідження.

Слід зазначити, що усна історія є досить сучасним напрямком історичного дослідження. З її допомогою можна зберегти спогади окремого індивіда або групи людей про події минулого, використовуючи при цьому, модерні методи відео- та звукозапису. Основоположник Луїз Стар свого часу писав: «Усна історія – це першоджерело, отримане шляхом запису...» [4].

Однак, жива історія це не лише напрямок історичного дослідження, але і пам'ять народу. Сьогодні, усна історія вивчає минуле не лише на глобальному рівні (суто з історичних підручників та довідників), але і з позиції окремої людини (автобіографії, мемуари, листи). Особливе значення *oral history* присвячується під час дослідження воєнного періоду, а саме про Другу світову війну, Голокост, депортацію кримських татар, примусову працю оstarбайтерів у нацистській Німеччині тощо. Перевага такого напрямку історичного дослідження полягає в тому, що завдяки розповідям реальних свідків та очевидців подій, історик отримує багаж нової інформації, який має індивідуальний характер і власну специфіку. Усна історія показує життєвий людський досвід, який пов'язаний із емоційним сприйняттям, а його неможливо відшукати на сторінках посібника чи довідника.

Історія є досить різноманітною та багатогранною на події. Дослідити емоційні характеристики через книгу просто неможливо, саме тому усна історія надає таку можливість для дослідження через метод інтерв'ю. Так, за допомогою біографічного інтерв'ю науковці можуть не лише дізнатися нові історичні свідчення, але і з'ясувати ставлення людини та їх особисте бачення на них. Так, досліджуючи події Другої світової війни, історик може дослідити окремі категорії осіб і дізнатися нові усноісторичні факти з життя військовополоненого (його раціон харчування та трудові повинності), медичних працівників (про бойові поранення та лікарські препарати), оstarбайтерів (фізичні навантаження та душевні переживання). Також, жива історія дозволить оцінити емоційний і психологічний стан людини, його умови життя та суспільну позицію. Для вивчення цих питань усна історія виглядає як один із найбільш сучасних напрямків історичного дослідження. Адже розкриває важливі суспільно-історичні аспекти не лише на регіональному рівні, а й національному.

Усна історія набуває вагомого значення у вивченні саме історичних подій часів Другої світової війни. Основними спеціалістами у вивченні даного питання стали українські дослідниці. Так, Гелінда Грінченко та Тетяна Пастушенко використали усну історію під час опрацювання тематики примусової праці оstarбайтерів у Третньому рейху, а саме розповіді очевидців та учасників тих подій, котрі в роки Другої світової війни перебували на примусовій праці у нацистській Німеччині.

Можна зробити висновки, що усна історія є одним із сучасних напрямків історичного дослідження. З її допомогою історик має можливість дослідити індивідуальний досвід людини та її власну історію життя. На відмінну від писемних джерел, усна історія багата емоційною характеристикою свідків та очевидців подій. Основною її перевагою виступає більш об'єктивне та реалістичне відтворення минулого та його співставлення із майбутнім.

Список використаних джерел:

1. Оксана Кісь «Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади». URL: https://uamoderna.com/images/archiv/11/2_UM_11_Vstup_Kis.pdf (дата звернення 05.05.2021).

2. Тетяна Пастушенко «Метод усної історії та усноісторичні дослідження в Україні». URL: https://klio-mukolaiv.at.ua/prochutatu/usna_istorija.pdf (дата звернення 05.05.2021).

3. Оксана Кісь «Усна історія: концептуальні засади». URL: https://social-anthropology.org.ua/wpcontent/uploads/2016/04/Kis_OH_theory.pdf (дата звернення 05.05.2021).

4. Starr Louis. Oral History, in: Encyclopedia of Library and Information Science. Vol.20. New York, 1997. ДР. д440. дURL: <https://www.worldcat.org/title/encyclopedia-of-library-and-information-science-vol-20-nigeria-libraries-in-to-oregonstate-university/oclc/58646619> (дата звернення 05.05.2021).

УДК 325.3(410)«1837/1901»:373.5.016:94

Сінченко Є.С.

здобувачка IV курсу спеціальності
014.03 Середня освіта (Історія),

Херсонський державний університет, м. Херсон,
науковий керівник – Г.В.Батенко, к.і.н., доцент

БРИТАНСЬКА КОЛОНІАЛЬНА ПОЛІТИКА ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ ТА МОЖЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМИ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ

Анотація. Ця стаття присвячена періоду правління королеви Вікторії, що характеризується прискореним територіальним зростанням Британської імперії і настільки ж швидким зверненням британського суспільства в імперську віру. Саме в цей період величезні економічний потенціал країн Азії та Африки, широкі перспективи політичного розвитку колоній, військова міць імперії і можливість здійснювати цивілізаторську місію – всі ці аспекти імперської ідеї і політики були по-новому осмислені за два останні десятиліття XIX ст., коли імперіалізм зайняв становище панівної ідеології Великої Британії. У статті наголошується кілька аспектів британської імперської ідеї, а саме економічний, культурологічний і політичний

Ключові слова: колоніальна імперія, колоніальна політика, імперська ідея, колонія, Опіумні війни, «Акт про Британську Північну Америку», інформаційні технології, урок-лекція

Актуальність теми. Вибір даної теми обумовлений, тим, що в даний час в системі міжнародних відносин можна спостерігати те, як одні країни прагнуть здійснювати контроль над іншими державами, вдаючись при цьому до використання всіляких способів, таких як загрозу застосування військової сили або економічних заходів. Щоб більш детально розібратися в даному питанні, потрібно звернути увагу на історичний приклад, а саме експансіоністську політику Великої Британії вікторіанської епохи. До того ж процес поширення